

کلیات، برنامه و سرفصل دروس

رشته حکمت متعالیه

سطح چهارم

حوزه‌های علمیه خوارزم

سال تنظیم: ۱۳۹۹

فهرست

۳	کلیات رشته
۴	عناوین دروس
۶	فقه ۱
۷	فقه ۲
۸	فقه ۳
۹	فقه ۴
۱۰	فقه ۵
۱۱	فقه ۶
۱۲	اصول فقه ۱
۱۳	اصول فقه ۲
۱۴	اصول فقه ۳
۱۵	اصول فقه ۴
۱۶	حکمت مشاء ۱
۱۸	حکمت مشاء ۲
۱۹	حکمت اشراق
۲۱	حکمت متعالیه ۱
۲۲	حکمت متعالیه ۲
۲۳	حکمت متعالیه ۳
۲۴	حکمت متعالیه ۴
۲۵	حکمت متعالیه ۵
۲۶	عرفان نظری ۱
۲۸	عرفان نظری ۲

۳۰	روشن شناسی حکمت متعالیه و کارکرد آن
۳۲	معرفت شناسی در حکمت متعالیه
۳۴	خداشناسی در حکمت متعالیه
۳۶	نفس شناسی در حکمت متعالیه
۳۹	معاد شناسی در حکمت متعالیه
۴۱	فلسفه دین در حکمت متعالیه
۴۵	عناوین جامع

حکمت متعالیه

کلیات دروس سطح چهار رشته حکمت متعالیه

ماده ۱. عنوان رشته

عنوان رشته «حکمت متعالیه» است.

ماده ۲. تعریف

سطح چهار آموزشی - پژوهشی رشته حکمت متعالیه، سطحی از تحصیلات حوزه‌ای است که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظر و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار رشته حکمت متعالیه را دریافت می‌کنند.

ماده ۳. اهداف

- الف. ایجاد تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و روش‌های مرتبط با رشته حکمت متعالیه
- ب. تقویت توان پژوهش در حدّ تحلیل، نقد و ارائه نظر در مسائل مرتبط با رشته حکمت متعالیه
- ج. ارتقاء توان پاسخ‌گویی به نیازهای علمی و مسائل تخصصی رشته حکمت متعالیه
- د. تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش در رشته حکمت متعالیه
- ه. تأمین استاد مورد نیاز برای رشته حکمت متعالیه

ماده ۴. ضرورت

اهمیت فلسفه اسلامی در دفاع عقلانی از اعتقادات اسلامی و هماهنگی فلسفه صدرایی با آموزه‌های دینی و نیز نقش تعالیم آن در حل مسائل بنیادی جهان بینی در عصر حاضر از یک سو و رسالت حوزه‌های علمیه خواهران مبنی بر تربیت بانوان محقق و اندیشمند در علوم مختلف اسلامی از سوی دیگر، ایجاب می‌کند تا طلابی در سطح عالی در این رشته به آموزش، تحقیق و پژوهش پردازند.

ماده ۵. سیاست‌ها

- الف. اهتمام به ارتقاء فضائل و ملکات اخلاقی و معنوی طلاب
- ب. اهتمام به بهره‌گیری از سنت‌های کارآمد حوزوی با استفاده از فناوری‌ها و روش‌های نوین و مؤثر در آموزش و پژوهش
- ج. اهتمام به پژوهش محور بودن دوره
- د. اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته
- ه. تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی
- و. اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته
- ز. تأکید بر بکارگیری روش‌های جدید آموزش پژوهش محور
- ح. توجه به تأمین نیازهای جامعه اسلامی و بانوان
- ط. اهتمام به نخبه پروری
- ی. اهتمام به کارآمدسازی فرآیندهای تعلیم و تربیت در عین تسهیل و سرعت بخشی منطقی به آن‌ها
- ک. تأکید بر رویکرد اجتهادی در دروس مرتبط

عناوین و مشخصات کلی دروس

عنوان درس	واحد
دروس عمومی	۲۰
دروس تخصصی	۴۰
رساله علمی	۲۰
جمع کل	۸۰

دروس عمومی

عنوان درس	واحد	اهداف
فقه	۱۲	شناخت تفصیلی از برخی مباحث فقهی
اصول فقه	۸	شناخت تفصیلی از برخی مباحث اصولی
جمع واحدها	۲۰	

دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	واحد	اهداف
۱	حکمت مشاء (۱)	۲	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات
۲	حکمت مشاء (۲)	۲	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات
۳	حکمت اشراق	۲	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث فلسفه اشراق با محوریت حکمه الاشراق
۴	حکمت متعالیه (۱)	۴	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه
۵	حکمت متعالیه (۲)	۴	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه
۶	حکمت متعالیه (۳)	۴	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه
۷	حکمت متعالیه (۴)	۴	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه
۸	حکمت متعالیه (۵)	۲	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه
۹	عرفان نظری (۱)	۲	شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث عرفان نظری با محوریت مقدمه قیصری بر فصوص الحکم
۱۰	عرفان نظری (۲)	۲	
۱۱	روش‌شناسی حکمت متعالیه	۲	شناخت و تبیین روش‌های عقلی، شهودی، نقلی و تأویل و بیان نقش آنها در حکمت

	و کارکرد آن	متعالیه، تبیین روش صدرا در بهره‌گیری از آیات و روایات، تبیین کارکرد حکمت متعالیه در فهم متون دینی و بیان دیدگاه‌های منتقد حکمت متعالیه
۱۲	معرفت‌شناسی در حکمت متعالیه	۲ بررسی استدلالی مباحث معرفت‌شناسی با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) در مسائلی مانند تفکیک هستی‌شناسی علم از معرفت‌شناسی، امکان معرفت، منابع معرفت، اقسام معرفت، چیستی صدق، معیار صدق و ارزش معرفت
۱۳	خداشناسی در حکمت متعالیه	۲ بررسی استدلالی آراء در مباحث خداشناسی با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) در مسائلی مانند برهان صدیقین، مسئله شر، توحید، قضا و قدر با توجه به آیات و روایات
۱۴	نفس‌شناسی در حکمت متعالیه	۲ بررسی استدلالی مباحث تجرّد نفس، حدوث و قدم نفس، وحدت و کثرت نفوس، قوای نفس، حرکت جوهری نفس و رابطه نفس و بدن از دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) با توجه به آیات و روایات
۱۵	معادشناسی در حکمت متعالیه	۲ بررسی استدلالی مباحث معاد از جمله مرگ، تناسخ، معاد جسمانی و روحانی و انواع بدن از دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) با توجه به آیات و روایات
۱۶	فلسفه دین در حکمت متعالیه	۲ بررسی استدلالی آراء در مباحث فلسفه دین با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) در مسائلی مانند تعریف دین، منشأ دین، قلمرو دین، اثبات‌پذیری وجود خداوند، حقیقت وحی، عقل و دین، علم و دین
۴۰	جمع واحدها	

فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- شرائط عمومی تکلیف (بلوغ و رشد)
- ادله جواز تقلید
- حیض و احکام آن
- اقسام استحاضه

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روشن تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، آیت الله سید محسن حکیم
۲. الاجتهاد و التقليد، حضرت امام خمینی ره
۳. کتاب الطهاره، حضرت امام خمینی ره
۴. مصباح الفقیه، علامه محقق همدانی
۵. جواهر الکلام، آیت الله محمدحسن نجفی
۶. جامع المدارک، آیت الله سید احمد خوانساری

فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- قاعده لا تعاد
- اقسام وطن
- شرط ذکورت در امام جماعت
- صوم
- اتحاد و اختلاف آفاق
- حکم حاکم در ثبوت هلال

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. خلل الصلاة، امام خمینی (ره)
۳. مصباح الفقیه (صلاة و صوم)، علامه محقق همدانی
۴. جواهر الکلام، آیت الله محمدحسن نجفی
۵. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۶. خلل الصلاة، مرتضی حائری
۷. جامع المدارک، آیت الله سید احمد خوانساری

فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- استطاعت در حج
- طهارت از حدث و خبث در طواف
- محدوده طواف
- تروک احرام
 - ستر وجه و کفین
 - استعمال بوی خوش
 - تزئین

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروه الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. الحج، عبد الله جوادی آملی (تقریردرس مرحوم محقق داماد)
۵. المرتقی الی الفقه الارقی، سید محمد روحانی
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری

فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- وجوب خمس با استناد به آیه خمس
- ارباح مکاسب به استثناء مؤنه
- مصرف سهم امام علیه السلام
- نکاح بکر رشیده
- نظر و ستر
- نشوز و شقاق
- تعقیم (منع از حمل)

متن محوری: الموسوعة، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله با تاکید بر آیات مربوطه در موضوع

منابع:

۱. مستمسک العروة الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمدحسن نجفی
۳. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی
۴. مصباح الفقیه، محقق همدانی
۵. کتاب الخمس، مرتضی حائری
۶. جامع المدارک، سید احمد خوانساری
۷. کتاب نکاح، موسی شبیری زنجانی
۸. کتاب النکاح، محمدعلی اراکی

فقه ۵

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه خانواده با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- نفقه زوجه
- عده طلاق و وفات
- نذر و عهد و قسم
- تعلق وجوب به عنوان وفاء یا متعلق نذر
- اشتراط اذن زوج
- اشتراط صیغه
- رجحان متعلق
- ارث زوجه از عقار

متن محوری:

۱. الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی
 ۲. مهذب الاحکام، سبزواری
- روش تدریس:** حل مساله

منابع:

۱. مستمسک العروة الوثقی، سید محسن حکیم
۲. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی.
۳. مستند الشیعه، نراقی
۴. مسالک الأفهام، شهید ثانی.
۵. جامع المدارک، سید احمد خوانساری.
۶. ریاض المسائل، طباطبائی.
۷. نکاح، شبیری زنجانی.

فقه ۶

شناسه درس: ۴۰۳۱۳۰۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث مهم فقه با رویکرد استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- معاملات صبی
- قمار و شطرنج
- غناء
- خیار عیب

متن محوری: الموسوعه، آیت الله سید ابوالقاسم خویی

روش تدریس: حل مساله.

منابع:

۱. جواهر الکلام، محمد حسن نجفی.
۲. ریاض المسائل، سید علی طباطبائی.
۳. مکاسب (بیع و خیارات)، شیخ مرتضی انصاری.
۴. کتاب البیع، امام خمینی.
۵. فقه العقود، سید کاظم حائری.
۶. المرتقی الی الفقه الارقی، سید محمد روحانی.

اصول فقه ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- علائم حقیقت و مجاز
- انواع مجاز
- استعمال لفظ در اکثر از یک معنا
- مفهوم شرط اثباتا و نفیا
- مفهوم وصف اثباتا و نفیا
- نحوه دلالت ادوات عام
- سربان اجمال مفهومی و مصداقی مخصص به عام

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقه المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول فقه ۱

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تقابل اطلاق و تقييد
- مقدمات حکمت
- انصراف
- حجیت خبر واحد
- آیات قرآن
- سیره عقلاء

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائده الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقه المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم

اصول فقه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول فقه ۲

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیر گذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- حجیت ظواهر
 - تعریف
 - اقسام
 - ذاتی
 - موضوعی
 - حجیت ظواهر قرآن
- حجیت قول لغوی
- سیره
 - اعتبار معاصرت
 - اشتراط امضاء یا عدم ردع
- عرف عام و خاص
- شهرت
 - روایی
 - عملی
 - فتوایی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایه الاصول، مرحوم محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، آیت الله محمدحسن مرتضوی لنگرودی (تقریرات درس امام خمینی ره)
۳. بحوث فی علم الاصول، آیت الله سید محمود هاشمی (تقریرات شهید سید محمد باقر صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آیت الله محمد حسین غروی نائینی)
۵. المحاضرات، آیت الله محمد اسحاق فیاض (تقریرات آیت الله سید ابوالقاسم خویی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن، آیت الله سید محمد تقی طباطبایی حکیم
۷. مصباح الاصول سید محمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)

اصول فقه ۴

شناسه درس: ۴۰۳۱۴۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: اصول ۳

هدف: تسلط بر برخی مباحث اصولی تأثیرگذار در فقه استدلالی

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تعریف تعارض و تفاوت آن با تراحم
- انحای جمع عرفی
- مرجحات تعارض و تراحم
- براءت عقلی و نقلی

روش تدریس: حل مساله

منابع:

۱. کفایة الاصول، محمد کاظم خراسانی
۲. جواهر الاصول، لنگرودی (تقریرات درس حضرت امام خمینی)
۳. بحوث فی علم الاصول، سید محمود هاشمی (تقریرات شهید صدر)
۴. فوائد الاصول، محمدعلی کاظمی خراسانی (تقریرات آقای نائینی)
۵. المحاضرات، محمد اسحاق فیاض (تقریرات آقای خوئی)
۶. اصول العامه لفقہ المقارن (حکیم)
۷. مصباح الاصول سید محمد واعظ حسینی (تقریرات درس آقای خوئی)
۸. رساله التعادل و الترجیح (امام خمینی ره)

حکمت مشاء ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

النمط الثالث: « فی النفس الأرضية و السماوية »

- فی وجود النفس الانسانية
- فی أن الانسان لا يدرك نفسه الا بنفسه
- فی بیان أن النفس الانسانية ليست محسوسة
- فی أن إثبات الذات لا يكون بمعلولاته
- فی إثبات أن نفس الانسان غير الجسمية و المزاج
- فی بیان وحدة ما اثبت بالحركة و الادراك
- فی بیان أحوال قوى النفس
- فی بیان أنواع الادراك و مراتبها
- فی إثبات القوى المدركة و أحوالها
- فی ذكر القوى التي يختص الانسان بها
- فی إلى قوى النفس النظرية بحسب مراتبها فی الاستكمال
- فی بیان ما تنتقل النفس به من المعقولات الاولى إلى الثانية
- فی بیان العلة الموجودة لملكة اتصال النفس بالعقل الفعال
- فی بیان كيفية حصول اتصال النفس بالعقل الفعال
- فی أن النفس الناطقة ليس بجسم و لا جسماني
- فی بیان فساد أن تقبل الصورة العقلية القسم الوهمية
- فی بیان فساد أن تنقسم الصورة العقلية إلى جزئيات
- فی بیان أن عاقل فهو معقول
- فی سؤال عن العلة المقتضية للاشتراط
- فی أن للمقارنة شرط لا يوجد الا عند القيام بالغير
- فی التذكير بما بينه في الفعول المتقدمة
- فی الحركات عن النفس
- فی تمهيد للبحث عن القوى النفسانية

- فی بیان ما ینسب إلى النفس النباتیة من الحركات
- فی بیان ما ینسب إلى النفس الحيوانیة من الحركات
- فی بیان أن الحركات المستدیرة الفلكیة
- فی الاثبات النفوس الفلكیة
- فی أن نفس الفلك ذات إرادة عقلیة
- فی بیان أن النفس الفلك التي هی ذات إرادة عقلیة
- فی بیان ما هو لذاته غاية حصول الوضع الكلی

متن محوری: شرح الاشارات و التنبیحات، ابن سینا

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً متن خوانی نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات اشارات، ابن سینا
۲. شفاء (به همراه شروح و حواشی آن)، تعلیقات، نجات، مبدأ و معاد، رسائل، ابن سینا
۳. آثار دیگر فیلسوفان مشائی مانند التحصیل، بهمنیار

حکمت مشاء ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث فلسفه مشاء با محوریت اشارات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

النمط الخامس: « فی الصنع و الإبداع »

- فی أن ما سبق إلى أوهام الجمهور في احتياج المفعول إلى الفاعل
- فی معنى الوجود بعد العدم
- فی بیان أن تعلق الوجود بالفاعل
- فی بیان أن كل حادث فهو مسبوق بموجود غير قار الذات
- فی بیان ماهية الزمان
- فی بیان أن كل حادث مسبوق بموضوع أو مادة
- فی إثبات الحدوث الذاتي للممكنات
- فی بیان أن المعلول لا يتخلف عن العلة التامة
- فی تفسير معنى الإبداع
- فی أن الممكن لا ترجيح لأحد طرفيه على الآخر إلا بسبب
- فی بیان أن الواحد الحقيقي لا يوجب من حيث هو واحد إلا شيئاً واحداً بالعدد
- فی بیان المذاهب في وجوب أعيان الموجودات

متن محوری: شرح الاشارات و التنبيهات، ابن سينا

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات اشارات، ابن سينا
۲. شفاء (به همراه شروح و حواشی آن)، تعلیقات، نجات، مبدأ و معاد، رسائل، ابن سينا
۳. آثار دیگر فیلسوفان مشائی مانند التحصیل، بهمنیار

حکمت اشراق

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۰

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث فلسفه اشراق با محوریت حکمه الاشراق

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴

نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (مقاله اول از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «النور و حقیقته و نور الانوار و ما یصدر منه أولاً و فيه فصول و ضوابط» که شامل: فی انّ النور لا یتحتاج الی تعریف، فی تعریف الغنی، فصل فی النور و الظلمة، فی افتقار الجسم فی وجوده الی النور المجرد، فصل اجمالی فی انّ من یدرک ذاته فهو نور مجرد، فصل تفصیلی فیما ذکرناه أيضاً، فصل فی الانوار و أقسامها، فی انّ اختلاف الانوار المجردة العقلیة هو بالکمال و النقص لا بالنوع، فی نور الانوار
- (مقاله دوم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی ترتیب الوجود» که شامل: فی انّ الواحد الحقیقی لا یصدر عنه من حیث هو کذلک اکثر من معلول واحد، فی انّ اول صادر من نور الانوار نور مجرد واحد، فصل فی أحكام البرازخ، فی بیان انّ حركات الافلاک ارادیة و فی کیفیة صدور الکثرة عن نور الانوار، فی انّ لكل نور عال قهراً بالنسبة الی النور السافل و للسافل محبة بالنسبة الی العالی، فی انّ محبة کل نور سافل لنفسه مقهورة فی محبته للنور العالی، فی انّ اشراق النور المجرد لیس بانفصال شیء منه، فی کیفیة صدور الکثرة عن الواحد الأحد و ترتیبها، فی تتمّة الکلام علی الثوابت و بعض الکواکب، فی بیان علمه تعالی علی ما هو قاعدة الاشراق، فی قاعدة الامکان الأشرف علی ما هو سنّة الاشراق، فی بیان عدم تناهی آثار العقول و تناهی آثار النفوس
- (مقاله سوم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی کیفیة فعل نور الانوار و الأنوار القاهرة و تتمیم القول فی الحركات العلویة» که شامل: فی بیان انّ فعل الانوار ازلی، فی بیان انّ العالم قديم و انّ حركات الافلاک دوریة تامّة، فی تتمّة القول فی القواهر الكلية الطولیة و العرضیة و فی ازلیة الزمان و ابدیته، فی بیان انّ حركات الافلاک لنیل امر قدسی لذید
- (مقاله چهارم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی تقسیم البرازخ و هیئاتها و ترکیباتها و بعض قواها» که شامل: فی تقسیم البرازخ، فی بیان انتهاء الحركات کلها الی الانوار الجوهریة أو العرضیة، فی بیان الاستحالة فی کیف التی هی تغیر فی کیفیات لا فی الصور الجوهریة، فی الحواس الخمس الظاهرة، فی بیان انّ لكل صفة من صفات النفس نظیراً فی البدن، فی بیان المناسبة بین النفس الناطقة و الروح حیوانی، فی انّ الحواس الباطنة غیر منحصرة فی الخمس، فی حقیقة صور المرايا و التخیل
- (مقاله پنجم از قسم دوم) مباحث این مقاله مربوط است به «فی المعاد و النبوات و المنامات» که شامل: فی بیان التناسخ، فی بیان خلاص الانوار الطاهرة الی عالم النور، فی بیان احوال النفوس الانسانیة بعد المفارقة البدنیة، فی الشرّ و الشقاوة، فی بیان سبب

الانذارات و الاطلاع على المغيبات، فى اقسام ما يتلقى الكاملون من المغيبات، فصل مسطور فى لوح الذكر المبين، فى أحوال السالكين، وصيئة المصنّف

متن محوری: حکمت الاشراق، شیخ شهاب الدین سهروردی

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات حکمه الاشراق، شیخ شهاب الدین سهروردی
۲. مطارحات، تلویحات و مقاومات، شیخ شهاب الدین سهروردی

حکمت متعالیه ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۵

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهمترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و

۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (شاهد اول مشهد اول) مباحث مربوط به وجود شامل: اصالت وجود، ادراک وجود، انبساط و تشکیکی وجود، عینیت وجود با کمالات، ملازمت ماهیت با وجود، عدم اندراج وجود تحت جوهر و عرض، تخصص وجود، اتصاف ماهیت به وجود، دفع اشکالات اصالت وجود، موضوع بودن وجود برای فلسفه، امور عامه، مقولات
- (شاهد دوم مشهد اول) مباحث مربوط به وجود ذهنی و حل شبهات آن
- (شاهد سوم مشهد اول) مباحث مربوط به واجب تعالی و صفاتش شامل: اثبات واجب، وحدانیت واجب، صفات واجب، قدرت واجب، علم واجب، اسماء حسنی، نفی حد و برهان از واجب، فرق اسم و صفت، طرق اثبات واجب، قاعده بسیط الحقیقه، وحدت وجود، نوادر حکمی
- (شاهد چهارم مشهد اول) مباحث مربوط به امور عامه شامل: تقدم و تاخر، وحدت و کثرت، تقابل، علت و معلول، علل اربع

متن محوری: شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین
۲. اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل، صدرالمتألهین
۳. آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه، ملاحادی سبزواری

حکمت متعالیه ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۶

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۱

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و

۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (شاهد چهارم مشهد اول) باقیمانده مباحث امور عامه شامل: الهاماتی در احوال علل، امکان و وجوب، قوه و فعل، حرکت جوهری، موت طبیعی، حدوث عالم، دنیا و آخرت، حرکت و سکون، اثبات حرکت جوهری، محرک غیر متحرک، حرکت مستدیره
- (شاهد پنجم مشهد اول) احوال ماهیت شامل: ماهیت، کلی و جزئی و تشخیص، تکرر نوع واحد، جنس و ماده، فصل و جنس، حقیقت فصل، تشکیک در ماهیت
- (شاهد اول از مشهد دوم) مباحث مربوط به صنع و ابداع شامل: غنای واجب، صفات اشیاء از شوون صفات واجب‌اند، وحدانی بودن فیض اول، وساطت فیض اول، عدد ملائکه عقلی، تنزیه واجب، محبت واجب، سریان حیات، حکمت شرور، تعدد نشئات هر شیء، طاعت ملائکه، وحدت عالم عقل، جامعیت عقل

متن محوری: شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم صرفاً به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین
۲. اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل، صدرالمتألهین
۳. آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه، ملاحادی سبزواری

حکمت متعالیه ۳

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۷

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۲

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (شاهد دوم مشهد دوم) مباحث مربوط به مثل افلاطونی شامل: غرض افلاطون در نظریه مثل، تأویلات حکما در مثل، اثبات مثل، رفع اشکال مثل، ادله مثل در نزد شیخ اشراق، مثل در کلمات ارسطو
- (شاهد اول مشهد سوم) مباحث مربوط به مقدمات معاد شامل: قوایل تکوین، اجسام اسطوقسیه، قبول عناصر نسبت تکوین، تکون نبات، تکون حیوان، قوای ادراکی حیوان، ادراکات باطنی، تون انسان، اولین مرتبه عقل نظری، عقل بالملکه، عقل بالفعل، عقل مستفاد، مراتب قوه عملیه
- (شاهد دوم مشهد سوم) مباحث مربوط به نفس شامل: اثبات قوه عاقله، جوهریت نفس، تجرد نفس، اقناعیاتی در تجرد نفس، شواهد نقلی بر تجرد نفس، حدوث نفس، بقاء نفس بعد از مرگ، وحدت نفس، تناسخ، نفس فلکی

متن محوری: شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین
۲. اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل، صدرالمتألهین
۳. آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه، ملاحادی سبزواری

حکمت متعالیه ۴

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۸

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۳

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

(شاهد سوم مشهد سوم) مباحث مربوط به مجرد نس شامل: عقل بالفعل، اتحاد عقل با معقول، حصول عقل فعال در نفس، مراتب استكمال انسان، بساطت و جامعیت انسان عقلی، سعادت حقیقی، شقاوت حقیقی، درجات شقاوت، سعادت و شقاوت ناقصان

○ (شاهد اول مشهد چهارم) مباحث مربوط به حشر جسمانی شامل: اصول هفتگانه برای اثبات معاد جسمانی، نتیجه اصول هفتگانه، فرق دنیا و آخرت در وجود جسمانی، بیان مذاهب در معاد، دفع شبهات معاد جسمانی، مقدار باقی از بدن همراه نفس بعد از مرگ، بعث، اختلاف مردم در کیفیت معاد

○ (شاهد دوم مشهد چهارم) مباحث مربوط به احوال آخرت شامل: حقیقت مرگ، ماهیت قبر و عذاب و ثواب آن، بعث، حشر، زمین محشر، صراط، نشر کتب، حساب و میزان، نفخ، قیامت صغری و کبری، جنت و نار، مظاهر جنت و نار، مواظبت هفتگانه قیامت، کیفیت خلود

متن محوری: شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.

۲. توصیه می‌شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

۲. اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل، صدرالمتألهین

۳. آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه، ملاحادی سبزواری

حکمت متعالیه ۵

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۹

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: حکمت متعالیه ۴

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث حکمت متعالیه با محوریت شواهد الربوبیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- (شاهد سوم مشهد چهارم) مباحث مربوط به عوالم سه‌گانه دار دنیا، دار حساب و جزاء، دار قرار شامل: انحصار عوالم در سه عالم، حدود عوالم، ملاقات ملائکه با انسان و راهبرد آنها به جنت و نار، مال و بازگشت فرق سه‌گانه انسان‌ها، کیفیت تحولات در آخرت، تجسم اعمال، محل آلام و لذات، حشر حیوانات، تنوع انسان در آخرت، جسم محشور در آخرت
- (شاهد اول مشهد پنجم) مباحث مربوط به اوصاف نبی شامل: درجه نبوت، معجزه و خوارق عادات، فرق نبوت و کهنات، کیفیت علم به غیب، فرق وحی و الهام و تعلیم، کیفیت اتصال نبی به عوالم بالا، تفسیر تردد خدا و بداء، استقرار نبی در حد مشترک دو عالم عقل و حس، صفات لازم در رهبر
- (شاهد دوم مشهد پنجم) مباحث مربوط به نبوت شامل: اثبات نبوت، وظائف مردم در شریعت، حکمت سیاسات و حدود، فرق نبوت و شریعت و سیاست، اسرار شریعت، منافع بعضی عبادات، ضابطه گناه کبیره و صغیره، ظهور و بطون شریعت و اول و آخرش، انقطاع نبوت

متن محوری: شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. شروح و تعلیقات شواهد الربوبیه، صدرالمتألهین
۲. اسفار (با شروح و تعلیقات آن)، مشاعر، عرشیه، مبدأ و معاد، مفاتیح الغیب، رسائل، صدرالمتألهین
۳. آثار دیگر فیلسوفان صدرائی مانند شرح منظومه، ملاحادی سبزواری

عرفان نظری ۱

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۵

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تفصیلی مهم‌ترین مباحث عرفان نظری با محوریت مقدمه قیصری بر فصوص الحکم
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- خطبه
- فی الوجود و انه هو الحق
- فی اسمائه و صفاته
- فی الاعیان الثابتة و التنبيه على بعض المظاهر الاسمائية

متن محوری: مقدمه قیصری بر نصوص الحکم ابن عربی

رویکردهای حاکم و توضیحات: توصیه می‌شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. فصوص الحکم ابن عربی و شروح آن
۲. رسائل قیصری، شرف‌الدین قیصری
۳. شرح مقدمه قیصری، جلال‌الدین آشتیانی
۴. عین نضاح، عبدالله جوادی آملی
۵. مصباح الهدایه، امام خمینی (قدس سره)
۶. انسان کامل، عزیزالدین نسفی
۷. وحدت از دیدگاه عارف و حکیم، حسن حسن‌زاده‌آملی
۸. هستی از نظر فلسفه و عرفان، جلال‌الدین آشتیانی
۹. مبانی و اصول عرفان نظری، سید یدالله یزدان پناه

۱۰. مبانی و فلسفه عرفان نظری، علی امینی نژاد
۱۱. عرفان اسلامی، محمدتقی مصباح یزدی
۱۲. مبانی عرفان نظری، سعید رحیمیان
۱۳. عرفان نظری، یحیی یثربی
۱۴. عرفان اسلامی، حسن معلمی
۱۵. هرم هستی، مهدی حائری یزدی

حکمت متعالیه

عرفان نظری ۲

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۶

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عرفان نظری ۱

هدف: شناخت تفصیلی مهم ترین مباحث عرفان نظری با محوریت مقدمه قیصری بر فصوص الحکم

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- فی الجوهر و العرض علی طریقه اهل الله
- فی بیان العوالم الکلیه و الحضرات الخمسه الإلهیه
- فیما یتعلق بالعالم المثالی
- فی مراتب الكشف و انواعها اجمالاً
- فی ان العالم هو صورۃ الحقیقه الإنسانیه
- فی بیان خلافه الحقیقه المحمّدیّه «صلوات الله علیه» و انها قطب الأقطاب
- فی بیان الروح الاعظم و مراتبه و اسمائه فی العالم الانسانی
- فی عود الروح و مظاهره الیه تعالی عند القیامه الکبری
- فی النبوه و الرساله و الولایه

متن محوری: شرح مقدمه قیصری بر نصوص الحکم ابن عربی

رویکردهای حاکم و توضیحات: توصیه می شود استاد محترم به متن خوانی اکتفا نداشته باشد.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. فصوص الحکم ابن عربی و شروح آن
۲. رسائل قیصری، شرف الدین قیصری
۳. شرح مقدمه قیصری، جلال الدین آشتیانی
۴. عین نضاح، عبدالله جوادی آملی
۵. مصباح الهدایه، امام خمینی (قدس سره)
۶. انسان کامل، عزیزالدین نسفی
۷. وحدت از دیدگاه عارف و حکیم، حسن حسن زاده آملی
۸. هستی از نظر فلسفه و عرفان، جلال الدین آشتیانی
۹. مبانی و اصول عرفان نظری، سید یدالله یزدان پناه

۱۰. مبانی و فلسفه عرفان نظری، علی امینی نژاد
۱۱. عرفان اسلامی، محمدتقی مصباح یزدی
۱۲. مبانی عرفان نظری، سعید رحیمیان
۱۳. عرفان نظری، یحیی یثربی
۱۴. عرفان اسلامی، حسن معلمی
۱۵. هرم هستی، مهدی حائری یزدی

حکمت متعالیه

روش‌شناسی حکمت متعالیه و کارکرد آن

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: شناخت و تبیین روش‌های عقلی، شهودی، نقلی و تأویل و بیان نقش آنها در حکمت متعالیه، تبیین روش صدرا در بهره‌گیری از آیات و روایات، تبیین کارکرد حکمت متعالیه در فهم متون دینی و بیان دیدگاه‌های منتقد حکمت متعالیه

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- حکمت متعالیه (موقعیت فلسفه پیش از ظهور حکمت متعالیه، ظهور حکمت متعالیه)
- تبیین و بررسی دیدگاه‌های عمده درباره روش‌شناسی حکمت متعالیه (التقاط انگاری حکمت متعالیه، اختلاط مکتب مشاء و اشراق در حکمت متعالیه، اختلاط فلسفه با عرفان در حکمت متعالیه، اختلاط فلسفه و کلام در حکمت متعالیه، عدم انحصار حکمت متعالیه در برهان و استدلال عقلی، انحصار روش در بهره‌مندی از زبان بهتر در تعلیم، قول به تفکیک در حکمت متعالیه، برخورداری از رهیافت میان‌رشته‌ای)
- روش‌شناسی حکمت متعالیه (روش فلسفه، روش حکمت متعالیه، نقش وحی و کشف در حکمت متعالیه، انحاء کاربرد وحی و کشف در فلسفه)
- وجه تمایز نظام‌های مشائی و اشراقی و حکمت متعالیه (فصل ممیز حکمت متعالیه)
- علل برتری حکمت متعالیه بر دیگر مکاتب فلسفی به لحاظ روش (الف. تأسیس قول جدید پس از تبیین مسائل فلسفی به روش مکاتب فلسفی پیشین. ب. پایبندی به مبانی، مفروضات و لوازم مسائل کلان فلسفی در سرتاسر نظام حکمت متعالیه. ج. بهره‌مندی مبدع از مقامات سالکین به همراه آشنایی با کتاب و سنت د. ممانعت از خلط مقام ذهن و خارج به عنوان ویژگی خاص حکمت متعالیه و تبیین تأثیر این ویژگی در تأسیس اصالت وجود و تحفظ به اصل مزبور در ابداع دیگر مباحث کلان این مکتب از قبیل: تشکیک در وجود، رابط بودن وجود معلول، حرکت جوهری، اتحاد علم، عالم و معلوم و اقامه برهان وجوب و امکان فقری)

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

۱. درآمدی بر نظام حکمت صدرایی، عبد الرسول عبودیت
۲. روش شناسی مطالعات دینی، روش شناسی فلسفه صدر، أحد فرامرز قراملکی
۳. روش شناسی انتقادی حکمت صدرایی، حمید پارسانیا
۴. حکمت متعالیه در آینه حدیث، ابراهیم دینانی
۵. الهیات الهی و الهیات بشری، مکتب تفکیک، اجتهاد و تقلید در فلسفه؛ محمد رضا حکیمی
۶. حکمت متعالیه و ملاصدرا، سید محمد خامنه‌ای
۷. رویکردهای مختلف به حکمت متعالیه در عالم معاصر، مبانی فلسفی و متعقدات شخصی صدر المتألهین، جواد مصلح
۸. نوآوریهای فلسفی صدر المتألهین، زهرا مصطفوی
۹. نصیری، علی، مکتب تفسیری صدر المتألهین
۱۰. مبانی، اصول و روش تفسیری ملاصدرا، مجید فلاح پور
۱۱. تأثیر مبانی فلسفی در تفسیر صدر المتألهین، محمد تقی کرامتی
۱۲. ملاصدرا، هرمنوتیک و فهم کلام الهی، محمد خامنه‌ای
۱۳. حکمت صدرائی و کلام شیعه، قاسم اخوان نبوی
۱۴. حکمت متعالیه، یحیی یثربی
۱۵. فلسفه حکمت صدرائی، حسین پناهی آزاد
۱۶. حکمت متعالیه و ملاصدرا، محمد خامنه‌ای
۱۷. نظری به فلسفه صدرالدین شیرازی «ملاصدرا»، عبدالحسین مشکوه‌الدینی
۱۸. ملاصدرا زندگی، شخصیت و مکتب صدر المتألهین، محمد خامنه‌ای
۱۹. شواهد قرآنی برخی مضامین حکمت متعالیه، علی کرچی
۲۰. عقل در ساحت دین، شهاب الدین وحیدی
۲۱. عقل و دین از دیدگاه ملاصدرا، عباس نیکزاد
۲۲. فلسفه صدر المتألهین، دار فراقه للطباعه و النشر، کمال حیدری
۲۳. منطق صدرائی، عسکری سلیمانی امیری

معرفت شناسی در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۰۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی مباحث معرفت‌شناسی با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر)
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- چیستی «معرفت» و «معرفت شناسی»
 - معانی لغوی و اصطلاحی لفظ «معرفت»
 - مراد از «معرفت» در علم معرفت شناسی
 - بدیهی بودن معنای علم و معرفت
 - مراد از «معرفت شناسی»
 - تقسیم معرفت شناسی به مطلق و مقید
- انواع معرفت
 - تقسیم علم به حضوری و حصولی
 - تصور و تصدیق
 - جزئی و کلی
 - حسی و خیالی
 - ماهوی، فلسفی و منطقی
 - امکان تحقق مفاهیم کلی
 - نقد مکتب نومیالیسم
 - نقد مکتب شبیح‌گرایی
- چیستی صدق
 - مراد از «صدق» در حکمت متعالیه
 - مراد از «صدق» از منظر اندیشمندان غربی
 - نقد و بررسی نظریه انسجام‌گرایی
 - تجربه‌گرایی و پراگماتیسم درباره معنای «صدق»
- ارزش و اعتبار معرفت

- خطا ناپذیری علم حضوری از منظر حکمت متعالیه
- تبیین و بررسی اشکالات بر خطا ناپذیری علم حضوری
- ملاک و معیار صدق علوم حصولی
- ارجاع به بدیهیات؛ ملاک و معیار صدق گزاره‌های نظری
- ارجاع به علم حضوری؛ ملاک و معیار صدق گزاره‌های بدیهی

○ امکان معرفت

- امکان معرفت از منظر حکمت متعالیه
- بررسی ادله قائلین به امتناع معرفت
- امتناع معرفت به دلیل انحصار ابزار معرفت در حس و عقل
- امتناع معرفت به دلیل ارتباط میان پدیده‌ها
- امتناع معرفت به دلیل ارتباط میان صور و معارف ذهنی
- امتناع معرفت به دلیل دخالت ذهن در حصول مفاهیم
- امتناع معرفت به دلیل قول به هرمنوتیک فلسفی

○ منابع معرفت و تبیین تفصیلی ارزش آنها

- تبیین و تعیین ارزشمندی ابزار معرفت از منظر حکمت متعالیه از قبیل شهود، عقل، حس، نقل، تجربه، مرجعیت و حافظه

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الأربعة، المبدأ و المعاد، الشواهد الربوبیه، رساله التصور و التصدیق، صدرالمتألهین
۲. نهاییه الحکمه، اصول فلسفه و روش رئالیسم، علامه طباطبایی
۳. مسئله شناخت، شرح المنظومه، شهید مطهری
۴. مطابقت صور ذهنی با خارج، بدیهی و نقش آن در معرفت شناسی، عباس عارفی
۵. نگاهی انتقادی به معرفت شناسی جدید، حسن عبدی
۶. آگاهی و گواهی، علم کلی، مهدی حائری یزدی

خداشناسی در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۴

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی آراء در مباحث خداشناسی با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر)

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- مفهوم و برهان پذیری خدا
- بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در مسائلی مانند: مفهوم یا نامفهوم بودن خدا، نامحدود بودن خدا و محدودی قوای ادراکی انسان، کیفیت انتزاع مفهوم از خدا، مفهوم فلسفی خدا و تطبیق آن با کتاب و سنت، و امکان یا امتناع اثبات وجود خدا
- راه های شناخت و اثبات وجود خدا
- بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در مسائلی مانند: روش های علم به خداوند، براهین وجودمحور و مخلوق محور، و راه فطرت.
- توحید
- بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در مسائلی مانند: نسبت صفات با ذات الهی، توحید ذاتی (مقایسه آن با تشکیک وجود)، صفاتی و افعالی از دیدگاه متکلمان عرفا و حکمت متعالیه.
- صفات خدا
- بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در مسائلی مانند: ملاک ذاتیت صفات، علم پیشین، علم به معلومات، و نسبت علم الهی با اختیار انسان از دیدگاه مشاء، اشراق، عرفان، معتزله و صدرالمتهلین. همچنین، بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در مسائلی مانند: معاشناسی و هستی شناسی اوصافی مانند: قدرت، حیات، اراده، عدالت، حکمت، عنایت و بررسی تطبیقی با کتاب و سنت.
- فعل خداوند
- بررسی استدلالی و مقایسه ای آرا و اثبات دیدگاه حکمت متعالیه در معنا، منشأ، هدفداری، ویژگی ها، عمومیت و مراتب فعل خداوند (ما سوی الله) و بررسی حدوث و قدم عالم، سریان عشق و محبت در نظام معالیل و چگونگی ربط شرور با خیر مطلق.

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الأربعه، الشواهد الربوبیه، شرح اصول کافی، شرح و تعلیقه بر الهیات شفا، عرشیه، المبدأ و المعاد، المشاعر، اسرار الآیات، تفسیر القرآن کریم، المظاهر الالهیه، مجموعه رسائل فلسفی و مفاتیح الغیب، صدر المتألهین
۲. شفا (الهیات)، الاشارات و التنبيهات، المبدأ و المعاد، ابن سینا
۳. فصوص الحکم، فارابی
۴. تبیین براهین اثبات خدا، تحریر تمهید القواعد، آیت الله جوادی آملی
۵. الإلهیات، آیت الله سبحانی
۶. در آمدی بر نظام حکمت صدرایی، اثبات وجود خدا به روش اصل موضوعی، عبدالرسول عبودیت
۷. الرسائل التوحیدیه، نهاییه الحکمه، علامه طباطبائی
۸. عقل و اعتقاد دینی، مایکل پترسون و دیگران
۹. فلسفه دین، نورمن گیسلر

نفس شناسی در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۲

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی مباحث تجرد نفس، حدوث و قدم نفس، وحدت و کثرت نفوس، قوای نفس، حرکت جوهری نفس و رابطه نفس و بدن از دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) با توجه به آیات و روایات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تعریف نفس
 - بیان گونه‌های تعریف درباره نفس (منطقی، شرح الاسمی و...):
 - بیان و بررسی تعریف‌های مشهور از نفس (افلاطون، ارسطو، مشائیان، ملاصدرا، معاصرین)
- انواع نفس
 - نفس نباتی و نفس حیوانی و نفس انسانی و نفس فلکی
- تجرد نفس
 - تعریف موجود مجرد و مادی با تاکید بر نظرات ملاصدرا (به ویژه با توجه به نظر انتقادی ملاصدرا درباره هیولای مشائی):
 - بیان اجمالی دیدگاه متکلمین و مشائیان درباره تجرد نفس؛
 - تبیین تفصیلی دیدگاه ملاصدرا؛
 - تبیین اقسام و تمایز گونه‌های استدلال درباره نفس: ثبوت نفس؛ مغایرت نفس با بدن؛ تجرد نفس با تاکید بر نظر ملاصدرا در اسفار؛
 - تبیین و بررسی استدلالها بر تجرد نفس (به ویژه استدلالهای از طریق وحدت هویت نفس، استحاله انطباق کبیر در صغیر، ادراک نفس).
- حدوث و قدم نفس
 - بیان دیدگاه‌های مختلف در حدوث و قدم نفس؛
 - بررسی استدلالها بر قدم نفس (اثبات از طریق تجرد؛ جاودانگی و قدم علت فاعلی نفس)؛
 - بررسی استدلالها بر حدوث نفس (اثبات از طریق حرکت نفس، نیازمندی به قوا؛ تعطیل یا تناسخ؛ انحصار نوع مجرد در فرد؛ امتناع حدوث استعداد در مجردات)؛
 - دیدگاه آیات و روایات درباره حدوث یا قدم نفس. (آیات دال بر خلقت حضرت آدم ع؛ آیات دال بر میثاق و عهد؛ روایات دال بر تقدم چند هزار ساله خلقت ارواح قبل از ابدان؛ اخوت میان ارواح؛ روایات ناظر به خلقت نوری پیامبر ص و ائمه ع)

○ وحدت و کثرت نفس

- تبیین و بررسی دیدگاه و ادله ابن سینا در وحدت نوعی نفوس (تجرد نفس؛ اتحاد آثار؛ وحدت حد تام؛ امتناع اجتماع جنس و فصل)؛
- تبیین دیدگاه ملاصدرا در وحدت و کثرت نوعی نفوس در حدوث و بقاء؛ ادله نقلی بر اختلاف نوعی یا وحدت نفوس

○ قوای نفس

- تشریح گونه‌های قوا بر اساس انواع نفس؛
- بیان اقسام قوای خادمه و مستخدمه در هر یک از نفوس؛
- بررسی دیدگاه ابن سینا و ملاصدرا در تجرد یا مادیت قوا؛
- مراتب عقل عملی و نظری از منظر ابن سینا و صدرالمشائیین؛
- تبیین دیدگاه ملاصدرا در وحدت قوا با نفس

○ حرکت جوهری نفس (پیدایش نفس)

- تبیین نحوه پیدایش و تکون نفس از منظر ابن سینا و مشائیان؛
- تبیین نقدهای ملاصدرا بر نظر مشائیان؛
- تبیین دیدگاه ملاصدرا در نحوه تکون نفس (با توجه به نقدهای معاصرین بر برخی مبانی ملاصدرا).

○ نفس و بدن

- تعریف واژگان بدن (عنصری و برزخی)، مزاج، روح بخاری؛
- نقش بدن و مزاج در پیدایش و حدوث نفس؛ نحوه ترکیب نفس و بدن از نگاه مشائیان و ملاصدرا؛
- نقش روح بخاری در رابطه نفس با بدن؛ نحوه ارتباط نفس با بدن (انطباع، حلول، صورت، تدبیر و ..)؛
- تبیین نقدهای ملاصدرا بر دیدگاه مشائیان؛
- تبیین دیدگاه ملاصدرا در کیفیت ارتباط نفس با بدن.

متن پیشنهادی: الاسفار الاربعه، صدرالمشائیین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. درباره نفس، ارسطو
۲. دوره آثار افلاطون، ج ۱ و ۴، افلاطون
۳. نفس شفاء، ابن سینا
۴. الاضحویه فی المعاد، ابن سینا
۵. النجاه، ابن سینا

۶. حکمه الاشراق، سهروردی
۷. اسفار، ج ۸، صدر المتألهین
۸. رسائل فلسفی ملاصدرا، صدر المتألهین
۹. الشواهد الربوبیه، صدر المتألهین
۱۰. العرشیه، صدر المتألهین
۱۱. دروس معرفت نفس، حسن زاده آملی
۱۲. شرح العیون فی شرح العیون، حسن زاده آملی
۱۳. شرح جلد هشتم اسفار، محمد تقی مصباح یزدی
۱۴. علم النفس فلسفی، استاد غلامرضا فیاضی
۱۵. درآمدی به نظام حکمت صدرایی، ج ۳، استاد عبودیت

حکمت متعالیه

معادشناسی در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۳

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: نفس شناسی در حکمت متعالیه

هدف: بررسی استدلالی مباحث معاد از جمله مرگ، تناسخ، معاد جسمانی و روحانی و انواع بدن از دیدگاه حکمت متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر) با توجه به آیات و روایات

ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- مرگ
 - مفهوم شناسی مرگ
 - تبیین و بررسی حقیقت مرگ (به ویژه از منظر ابن سینا و ملاصدرا)
- معاد جسمانی و روحانی و انواع بدن
 - مفهوم شناسی معاد جسمانی و روحانی
 - تبیین و بررسی دیدگاه‌های حکمای اسلامی در نحوه معاد (مانند: دیدگاه ابن سینا، ملاصدرا، آقا علی حکیم، مدرس زنوزی و...)
- سعادت و شقاوت نفس
 - مفهوم شناسی سعادت و شقاوت
 - تبیین و بررسی دیدگاهها درباره حقیقت سعادت (دیدگاه فارابی، ابن سینا، ملاصدرا، شهید مطهری، علامه طباطبایی ره، استاد مصباح و ...)
 - بررسی دیدگاهها درباره مصادیق سعادت (دیدگاه افلاطون، ارسطو، اپیکور، ابن سینا و ملاصدرا)
- بهشت و جهنم؛ لذت و الم نفس پس از مرگ
 - رابطه اعمال با پاداش و جزای اخروی (تجسم اعمال)
 - تبیین حقانیت بهشت و جهنم
 - کیفیت لذات و آلام در بهشت و جهنم از منظر مشائیان و حکمت متعالیه
 - بررسی دیدگاه‌های مطرح راجع به حقیقت بهشت و جهنم
- تناسخ
 - اهمیت بحث تناسخ
 - معانی تناسخ (ملکی و ملکوتی)
 - اقسام تناسخ
 - تبیین و بررسی دیدگاه‌ها و ادله درباره تناسخ نفس انسانی
- جاودانگی نفس

- تعریف خلود و جاودانگی
- انواع جاودانگی
- دیدگاه‌ها درباره خلود نفس
- بیان ادله و بررسی استدلالها درباره خلود نفس از دیدگاه حکمت متعالیه با توجه به آیات و روایات
- تکامل برزخی
 - مفهوم شناسی تکامل و برزخ
 - بررسی دیدگاه‌ها درباره امکان یا استحاله حرکت در مجردات
 - تبیین و بررسی دیدگاه مشائیان پیرامون تکامل نفس در برزخ
 - تبیین و بررسی دیدگاه ملاصدرا پیرامون تکامل نفس در برزخ
 - تبیین امکان تکامل برزخی بر پایه مبانی حکمت متعالیه

متن پیشنهادی: الاسفار الاربعه، صدرالمتألهین رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
 ۲. توصیه می‌شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.
- روش تدریس:** تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. درباره نفس، ارسطو
۲. دوره آثار افلاطون، ج ۱ و ۴، افلاطون
۳. نفس شفاء، ابن سینا
۴. الاضحویه فی المعاد، ابن سینا
۵. النجاه، ابن سینا
۶. حکمه الاشراق، سهروردی
۷. اسفار، ج ۸، صدرالمتألهین
۸. رسائل فلسفی ملاصدرا، صدرالمتألهین
۹. الشواهد الربوبیه، صدرالمتألهین
۱۰. العرشیه، صدرالمتألهین
۱۱. دروس معرفت نفس، حسن زاده آملی
۱۲. شرح العیون فی شرح العیون، حسن زاده آملی
۱۳. شرح جلد هشتم اسفار، محمدتقی مصباح یزدی
۱۴. علم النفس فلسفی، استاد غلامرضا فیاضی
۱۵. درآمدی به نظام حکمت صدرایی، ج ۳، استاد عبودیت

فلسفه دین در حکمت متعالیه

شناسه درس: ۴۰۳۱۷۱۱

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی استدلالی آراء درمباحث فلسفه دین با رویکرد تطبیقی و اثبات دیدگاه متعالیه (از صدرا تا دوره معاصر)
ارزشیابی: ۳ نمره به فعالیت‌های کلاسی، ۳ نمره به فعالیت‌های تکمیلی (تحقیق یا سمینار به انتخاب استاد) و ۱۴ نمره به امتحان کتبی اختصاص دارد.

سرفصل:

- تعریف دین
 - ضرورت بحث از تعریف دین
 - دین در قرآن و روایات
 - تعاریف لغوی و اصطلاحی دین در غرب و اسلام (تعاریف کارکردگرایانه، روان‌شناختی، اخلاق‌گرایانه، غایت‌گرایانه و ...)
 - ارکان دین
- منشأ دین
 - عوامل پیدایش دین و تداوم آن: نیازهای اجتماعی (نظریه دورکیم)، نیازهای روانی (نظریه فروید و یونگ)، ویژگی‌های دوره تاریخی (نظریه مارکس)، فطری بودن دین
 - انگیزه‌های پیدایش دین: ترس از حوادث طبیعی، ناآگاهی از علل واقعی پدیده‌ها، عقده‌های روانی، از خود بیگانگی، تمایل به حفظ انسجام اجتماعی، وحی و عقل و فطرت و ...
- قلمرو دین
 - ضرورت بحث از قلمرو دین و کارایی آن در عرصه‌های فردی و اجتماعی و بینشی و گرایشی
 - روش تعیین قلمرو دین
 - گستره دین از دیدگاه متفکران اسلامی و غربی
 - نظریه قلمرو حداکثری دین
 - نظریه قلمرو حداقلی دین
 - نظریه قلمرو اعتدالی دین
- اثبات‌پذیری وجود خداوند

- تعریف‌پذیری یا تعریف‌ناپذیری خداوند
- راه‌های اثبات خداوند
- ادله اثبات وجود خدا (ادله وجودشناختی - ادله جهان‌شناختی شامل برهان حرکت، برهان حدوث، برهان امکان و
- وجوب و ... - ادله غایت‌شناختی - ادله صدیقین)
- نقد ادله اثبات وجود خدا
- ادله نفی وجود خدا

○ حقیقت وحی

- چیستی وحی و انواع آن و دیدگاه‌های متفکران غربی و اسلامی درباره آن
- کاربرد واژه وحی در قرآن و روایات
- تفاوت وحی و الهام
- ویژگی‌های وحی (حضور یا حصولی بودن وحی، معرفت‌بخشی وحی، خطاناپذیری و واقع‌نمایی وحی،
- مصونیت از اختلاف و تناقض، دخالت نداشتن بشر در وحی و ...)
- تفاوت وحی با سخنان دریافت‌کننده آن
- ویژگی‌های دریافت‌کننده وحی
- تفاوت وحی و مکاشفه
- بررسی مفهوم تجربه دینی و انواع آن
- رابطه وحی و تجربه دینی
- نقد و بررسی نظریه بسط تجربه نبوی

○ عقل و دین

- مسأله عقل و دین
- ماهیت عقل و اعتبار آن از دیدگاه متفکران اسلامی و غربی
- ماهیت ایمان و مؤلفه‌های آن
- رابطه عقل و ایمان
- ایمان‌گرایی (حداکثری - معتدل)
- عقل‌گرایی معتدل
- عقل‌گرایی حداکثری
- نقش عقل در موجه‌سازی گزاره‌های دینی (عقلانیت دین)

• چگونگی حل تعارضات ظاهری میان عقل و دین

○ علم و دین

- مسأله علم و دین: بررسی تاریخی مسأله در غرب و در کشورهای اسلامی، ویژگی‌های علوم تجربی، دیدگاه اسلام درباره علوم تجربی، تأثیر و تأثرهای علم و دین در قرون وسطی و رنسانس و عصر جدید و دوران معاصر در غرب و نیز اسلام، زبان‌های علم و دین، روش‌های علم و روش‌های دین، نقش علم در موجه‌سازی گزاره‌های دینی (عقلانیت دین)، چگونگی حل تعارضات ظاهری میان علم و دین، رابطه میان علوم انسانی و دین

رویکردهای حاکم و توضیحات:

۱. شایان ذکر است ذیل هر عنوان فقط عناوین زیر مجموعه تدریس شود.
۲. توصیه می‌شود استاد محترم متن خوانی و یا اکتفا بر بیان محتوای یک متن خاص نداشته باشد. ولی محور قرار دادن یک متن بلا اشکال است.

روش تدریس: تلفیقی (سخنرانی و پرسش و پاسخ)

منابع:

۱. عقل و اعتقاد دینی، ترجمه احمد نراقی و ابراهیم سلطانی
۲. جستارهایی در کلام جدید، جمعی از نویسندگان
۳. فلسفه دین، حسین زاده
۴. انتظار بشر از دین، عبدالله نصری
۵. دین شناسی، آیت الله جوادی آملی
۶. براهین اثبات وجود خدا، آیت الله جوادی آملی
۷. براهین اثبات وجود خدا، حمیدرضا شاکرین
۸. خدا و مسأله شر، محمدحسن قدردان قراملکی
۹. کاوش‌های عقل نظری، مهدی حائری یزدی
۱۰. فلسفه دین، جان هیک
۱۱. فلسفه دین، کسلر
۱۲. هرمنوتیک، احمد واعظی
۱۳. زبان دین، ابوالفضل ساجدی
۱۴. هندسه معرفتی کلام جدید، احدفرامرزی قراملکی
۱۵. مدخل مسائل جدید در علم کلام، جعفر سبحانی
۱۶. درآمدی بر کلام جدید، هادی صادقی
۱۷. کلام جدید در گذر اندیشه‌ها، علی اوجیبی
۱۸. باورهای دینی، موسسه امام خمینی
۱۹. کلام جدید، عبدالحسین خسروپناه

۲۰. انتظار بشر از دین، آیت الله جوادی آملی
۲۱. فلسفه دین، ترجمه: محمد محمدرضایی
۲۲. فلسفه دین، ترجمه: ملیحه صابری
۲۳. گستره شریعت، عبدالحسین خسروپناه
۲۴. نظریه ایمان در کتاب و سنت، محسن جوادی

حکمت متعالیه

عناوین جامع سطح چهار رشته حکمت متعالیه

ورودی ۹۶			ورودی ۹۷			ورودی ۹۸			نیمسال اول
واحد	عنوان درس	کد درس	واحد	عنوان درس	کد درس	واحد	عنوان درس	کد درس	
۲	فقه (۵)	۴۰۳۱۳۰۵	۲	فقه (۳)	۴۰۳۱۳۰۳	۲	فقه (۱)	۴۰۳۱۳۰۱	
۲	عرفان نظری (۱)	۴۰۳۱۷۱۵	۲	اصول فقه (۳)	۴۰۳۱۴۰۳	۲	اصول فقه (۱)	۴۰۳۱۴۰۱	
۴	حکمت متعالیه (۴)	۴۰۳۱۷۰۸	۴	حکمت متعالیه (۲)	۴۰۳۱۷۰۶	۲	حکمت مشاء (۱)	۴۰۳۱۷۰۱	
۲	نفس شناسی در حکمت متعالیه	۴۰۳۱۷۱۲	۲	حکمت اشراق	۴۰۳۱۷۱۰	۲	معرفت شناسی در حکمت متعالیه	۴۰۳۱۷۰۳	
						۲	روش شناسی حکمت متعالیه و کارکرد آن	۴۰۳۱۷۰۴	
۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		
۲	فقه (۶)	۴۰۳۱۳۰۶	۲	فقه (۴)	۴۰۳۱۳۰۴	۲	فقه (۲)	۴۰۳۱۳۰۲	
۲	عرفان نظری (۲)	۴۰۳۱۷۱۶	۲	اصول فقه (۴)	۴۰۳۱۴۰۴	۲	اصول فقه (۲)	۴۰۳۱۴۰۲	
۲	حکمت متعالیه (۵)	۴۰۳۱۷۰۹	۴	حکمت متعالیه (۳)	۴۰۳۱۷۰۷	۴	حکمت متعالیه (۱)	۴۰۳۱۷۰۵	
۲	معادشناسی در حکمت متعالیه	۴۰۳۱۷۱۳	۲	فلسفه دین در حکمت متعالیه	۴۰۳۱۷۱۱	۲	حکمت مشاء (۲)	۴۰۳۱۷۰۲	
۲	خداشناسی در حکمت متعالیه	۴۰۳۱۷۱۴							
۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		۱۰	جمع واحد		

نیمسال دوم